

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

นมถั่วเหลืองนับว่าเป็นหนึ่งในเครื่องดื่มที่มีแนวโน้มเติบโตอยู่ในเกณฑ์สูงอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงเวลาระยะ 5 ปีที่ผ่านมา โดยปัจจัยหนุนเนื่องสำคัญต่อการขยายตัวของตลาดนมถั่วเหลือง คือกระแสความสนใจในเรื่องการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ และผลงานวิจัยที่ยืนยันถึงการบริโภคผลิตภัณฑ์ถั่วเหลืองสามารถลดความเสี่ยงในการเกิดโรคหัวใจและมะเร็ง ทำให้ตลาดนมถั่วเหลืองมีการขยายตัวอยู่ในเกณฑ์สูงทั่วโลก นมถั่วเหลืองจัดเป็นนมประเภทหนึ่งในผลิตภัณฑ์นมทางเลือก (Dairy Alternative) ซึ่งไม่นับรวมนมแพะ โดยตลาดนมทางเลือกนั้นนับว่าเป็นตลาดที่มีความสำคัญ คาดการณ์ว่าในปี 2549 มูลค่าตลาดนมทางเลือกเท่ากับ 3,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราการขยายตัวร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับในปี 2548 และในระยะ 5 ปีต่อไป คาดว่าอัตราการขยายตัวของตลาดนมทางเลือกยังคงจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 16 ต่อปี สำหรับตลาดนมถั่วเหลืองของโลกนั้นมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 85-90 ของมูลค่าตลาดผลิตภัณฑ์นมทางเลือกทั้งหมด นอกจากนั้นจะเป็นตลาดของน้ำนมข้าว น้ำนมข้าวโอ๊ต น้ำนมอัลมอนด์ ฯลฯ ซึ่งผลิตภัณฑ์นมทางเลือกเหล่านี้ ยังไม่มีการจำหน่ายอย่างกว้างขวางและได้รับความนิยมมากเท่ากับนมถั่วเหลือง (ห้องสมุดธนาคารไทยพาณิชย์, มองเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1734 วันที่ 23 ธันวาคม 2548)

สำหรับประเทศไทย ในปี 2549 คาดว่ามูลค่าตลาดนมถั่วเหลืองจะอยู่ที่ประมาณ 5,300 ล้านบาท ซึ่งตลาดนมถั่วเหลืองนับเป็นตลาดเครื่องดื่มที่น่าจับตามอง เนื่องจากมีการขยายตัวอยู่ในเกณฑ์สูงอย่างต่อเนื่องกล่าวคือตลาดนมถั่วเหลืองเริ่มมีสัดส่วนมากขึ้นในตลาดนมพร้อมดื่มทั้งหมด โดยปัจจุบันสัดส่วนนมถั่วเหลืองเพิ่มขึ้นเป็นประมาณร้อยละ 50 ของมูลค่าตลาดนมพร้อมดื่มทั้งหมด จากที่เคยมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 14 ในปี 2541 ในตลาดนมถั่วเหลืองแบ่งเป็นนมถั่วเหลืองยูเอชที (แบบกล่อง) ประมาณร้อยละ 60 นมถั่วเหลืองสเตอริไรส์ (บรรจุขวดแก้ว) ร้อยละ 39 และนมถั่วเหลืองแบบพาสเจอร์ไรส์ (บรรจุขวดพลาสติก) ร้อยละ 1 โดยในปี 2548 ตลาดนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม มีอัตราการเจริญเติบโตประมาณร้อยละ 23 ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตสูงสุดของตลาดนมพร้อมดื่มทั้งหมด และคาดว่าในปี 2549 ตลาดนมถั่วเหลืองจะยังคงขยายตัวอยู่ในเกณฑ์สูงอย่างต่อเนื่อง กลุ่มเป้าหมายของตลาดนมถั่วเหลือง คือ ผู้ที่ห่วงใยในสุขภาพ เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ยอมรับนมถั่วเหลืองในฐานะที่เป็นเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ (ห้องสมุดธนาคารไทยพาณิชย์, มองเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1734 วันที่ 23 ธันวาคม 2548)

เดิมนั้นการแข่งขันของตลาดนมถั่วเหลืองในไทยไม่รุนแรงมากนัก แต่หลังจากมี นักลงทุนรายใหม่ทยอยเข้ามาในตลาด ทำให้การแข่งขันในตลาดนมถั่วเหลืองตึงเครียดขึ้น เนื่องจาก ค่ายผู้ผลิตนมหลายรายเข้าร่วมในสนามนี้ เพราะอัตราการขยายตัวของตลาดนมพร้อมดื่มไม่สูงมาก นัก โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายใหญ่ในตลาดนมพร้อมดื่มที่เข้ามาช่วยกระตุ้นให้ตลาดนมถั่ว เหลืองให้มีอัตราการเจริญเติบโตอยู่ในเกณฑ์สูงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การขยายตัวของตลาดใน ประเทศแล้ว ตลาดที่น่าสนใจสำหรับผู้ผลิตและจำหน่ายนมถั่วเหลืองสำเร็จรูปของไทย คือตลาด ส่งออกในภูมิภาคแถบนี้ซึ่งมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ที่น่าสนใจคือมาเลเซียและ สิงคโปร์ เนื่องจากไทยนับว่ามีความได้เปรียบในการที่เป็นแหล่งผลิตถั่วเหลือง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในปัจจุบันความต้องการถั่วเหลืองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งเพื่อการบริโภคโดยตรงและบรรดา อุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ โดยเฉพาะโรงงานน้ำมันพืช โรงงานผลิตอาหารสัตว์ซึ่งมีความต้องการ กากถั่วเหลือง โรงงานผลิตนมถั่วเหลืองชนิดผงซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับทารกที่แพ้นมโค และ โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์ถั่วเหลือง คาดว่าในอนาคตผู้ผลิตนมถั่วเหลืองคงต้องเข้าไปส่งเสริมการผลิต ถั่วเหลืองในลักษณะตลาดข้อตกลง ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันว่าจะมีผลผลิตป้อนโรงงานอย่าง สม่าเสมอ

เทคโนโลยีด้านพันธุวิศวกรรมและต่อเนื่องมายังผลิตภัณฑ์อาหารจากพืชตัดแปร พันธุกรรม เป็นแนวทางหนึ่งที่กำลังพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และเป็นหนทางหนึ่งที่จะ ช่วยผลิตอาหารให้เพียงพอกับความต้องการของประชากรโลก (อภิชาติ ดีสมสุข, 2545) เทคโนโลยีด้านพันธุวิศวกรรม เป็นการนำพื้นฐานทางชีวเคมี พันธุศาสตร์และเกษตรศาสตร์ มาใช้ในทาง วิชาการสมัยใหม่ที่เรียกว่า การตัดต่อหรือตัดแปรสารพันธุกรรม กล่าวคือ มีการนำเอาชิ้นหรือหน่วย พันธุกรรมที่ควบคุมการแสดงออกของลักษณะต่างๆของสิ่งมีชีวิตมาถ่ายฝากในสิ่งมีชีวิตอื่น เพื่อ ต้องการปรับปรุงให้มีคุณลักษณะดีกว่าเดิม (กองควบคุมอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและ ยา, 2542) แต่แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ตัดแปรพันธุกรรมยังมีความแตกต่างกัน ฝ่ายที่สนับสนุนให้ มีการผลิตเพื่อการค้าขายและบริโภคเห็นว่าผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะช่วยเพิ่มผลผลิตทางด้านอาหารได้ อย่างรวดเร็ว ลดต้นทุนการผลิตและยังก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อย่างมาก เนื่องจากใน อนาคตประชากรโลกจะเพิ่มขึ้น ในขณะที่พื้นที่ทางการเกษตรมีจำนวนเท่าเดิม แต่อีกฝ่ายที่ไม่เห็น ด้วกับการผลิต การค้าและการบริโภค เพราะวิตกว่า เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรมเป็นวิทยาการใหม่ที่ มนุษย์เพิ่งจะเริ่มต้นศึกษา การวิจัยยังอยู่ในขั้นพื้นฐาน ยังไม่เป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธ และเป็น วิทยาการที่มีอันตรายแฝงอยู่ในตัว ถูกผลักดันเข้าสู่สังคมโลกในรูปการค้าโดยไม่มีหลักฐานอ้างอิง ที่เพียงพอถึงความจำเป็น ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้อาจไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อม (ประชาชน ประเสริฐวิทยาการ: www.fda.moph.go.th)

เพื่อสร้างความมั่นใจในด้านความปลอดภัยสำหรับการบริโภคอาหารตัดแปรรูป
 พันธกรรม ปัจจุบันหน่วยงานองค์กรอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติและองค์การอนามัยโลก
 ได้มีแนวทางแนะนำการประเมินความปลอดภัยของอาหารที่ได้จากเทคนิคการตัดแปรรูปพันธกรรม
 หรือพันธวิศกรรม ในประเทศไทยมีการกำหนดให้ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 251)
 พ.ศ.2545 เรื่อง การแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการตัดแปรรูปพันธกรรมหรือพันธวิศกรรม ใช้
 บังคับกับกลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารจากพืช 2 ชนิด คือ ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลือง ข้าวโพด
 และผลิตภัณฑ์จากข้าวโพดที่ได้จากเทคนิคการตัดแปรรูปพันธกรรม

การพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทางด้านเทคโนโลยีด้านพันธวิศกรรมก่อให้เกิด
 เกิดความตื่นตัวของผู้บริโภคในเรื่องความปลอดภัยของการบริโภคอาหารดังกล่าว จึงนำมาสู่การทำ
 วิจัยเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่ออาหารตัดแปรรูปพันธกรรมในนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มของผู้บริโภคใน
 กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์การตลาดของผู้ผลิตนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มและ
 ให้ความรู้แก่ผู้บริโภคหรือหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องที่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่าง
 เหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่ออาหารตัดแปรรูปพันธกรรมในนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มของ
 ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงทัศนคติที่มีต่ออาหารตัดแปรรูปพันธกรรมในนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม
 ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ทราบถึงวิธีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารตัดแปรรูปพันธกรรมของ
 ผู้บริโภคนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม
3. สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ต่างๆทาง
 การตลาดของผู้ประกอบการในตลาดนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มหรือหน่วยงานและองค์กรต่างๆที่
 เกี่ยวข้อง

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจต่ออาหารดัดแปรพันธุกรรม ความรู้สึกและความคิดเห็นต่ออาหารดัดแปรพันธุกรรม และแนวโน้มพฤติกรรมการบริโภคนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มที่อาจมีส่วนผสมของอาหารดัดแปรพันธุกรรม

อาหารดัดแปรพันธุกรรมหรืออาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรม

(Genetically Modified Foods) หรือส่วนใหญ่นักวิจัยว่า **GMO** หมายถึง อาหารที่ทำมาจากพืชดัดแปรพันธุกรรม (Genetically Modified Plants) ซึ่งเป็นพืชที่ได้ถูกดัดแปรสารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ (DNA) หรือยีน (gene) โดยใช้เทคโนโลยีที่ทำให้สามารถคัดเลือดยีนที่เฉพาะเจาะจงตามที่ต้องการจากสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่งไปใส่ในสิ่งมีชีวิตชนิดเดียวกันหรือต่างกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการปรับปรุงให้มีคุณลักษณะที่ดีกว่าเดิม กำจัดลักษณะด้อยหรือเพิ่มลักษณะเด่นของผลผลิตตามที่ต้องการ (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 251) พ.ศ.2545 เรื่อง การแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม, 2546 :2-3)

นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม หมายถึง นมถั่วเหลืองที่ผ่านกรรมวิธีการผลิตและการฆ่าเชื้อทั้งแบบพาสเจอร์ไรซ์หรือแบบยูเอชที และบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่สะอาด ทั้งนี้ไม่รวมถึงนมถั่วเหลืองประจำวันหรือน้ำเต้าหู้และนมถั่วเหลืองที่ผลิตเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่บรรจุในขวดและเก็บได้เพียง 2-3 วัน

ผู้บริโภค หมายถึง ผู้บริโภคนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ผู้ไม่บริโภค หมายถึง ผู้ไม่บริโภคนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ที่อาศัยอยู่ใน

กรุงเทพมหานคร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved